

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Драган Петров Чобанов, ИБЕИ-БАН,

относно дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„доктор“ на тема „Изследвания върху надсемейство Scarabaeoidea (Insecta: Coleoptera)
в Югозападна България“

от Яна Илиева Петрова,

редовен докторант по професионално направление 4.3. Биологически науки (Ентомология)
в СУ „Св. Климент Охридски“

Научен ръководител: доц. д-р Елена Ташева-Терзиева

Настоящото становище е подготвено във връзка със заповед № РД 38-88/06.02.2019 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

Представеният ми за разглеждане дисертационен труд се занимава с проучване на видовия състав и разпространението на групата Scarabaeoidea в Югозападна България, хорологично характеризирани на установените таксони и анализирани пригодността на различни методи за събирането им. Отделни таксони са характеризирани морфологично и частично молекулярно-генетично.

Изследваната група включва голям брой видове у нас с разнообразни екологични изисквания и би могла да послужи като класически модел за екологични и зоогеографски разработки. Настоящото изследване поставя основа за ревизиране на групата в страната, което може да допринесе за започване на специализирани научно-приложни изследвания върху динамиката на групата в естествени и полу-естествени съобщества и местообитания с акцент върху видове, съобщества и местообитания с високо консервационно значение.

Дисертацията представлява професионално изпълнено и изчерпателно изследване на една обширна, географски и климатично разнообразна територия с пълна литературна справка. Полезно е, че за видовете е дадена и пълна справка за разпространението им България, което виждам като възможност за продължение на изследването в бъдеще като критичен каталог на групата в страната. Разработката представя каталог на групата в Югозападна България и фаунистичната част силно преобладава над допълнителните части. Написана е на 412 страници, от които 335 страници основен текст, 19 страници литература и 7 приложения върху 58 страници. Приложена е декларация на оригиналност и

достоверност, а автореферата е написан на 46 страници и включва резюме на английски език.

Уводът дава кратка информация за систематиката, морфологичните характеристики, биологията и екологията и състава на групата в страната.

Литературният обзор е изчерпателен и добре систематизиран и доказва доброто познаване на проблематиката на изследването. Липсва информация, засягаща задачите и резултатите по отношение молекулярно-генетичните изследвания, анализа на пригодността на методите за сбор и хорологичните проучвания.

Целта и задачите са излишно подробно разписани, като част от тях се отнасят до методология, чрез която биха се решили поставените задачи.

Главата “**Материал и методи**” е обширна, но ясно и чисто разписана и по този начин дава добра престава за използваната методология и качеството на получените резултати.

Резултатите са подробно разработени и добре структурирани. Изготвен е подробен каталог на таксоните, установени от автора, като за всеки един са посочени оригинални литературни източници, а изследваният материал е придружен от подробна фаунистична и фенологична информация. Изследването е базирано на 5359 екземпляра, събирани във внимателно подбрани райони с характерни местообитания или налични в колекции. Видовете са характеризирани хорологично.

В допълнение е представено описание и диагноза на все още ненаименуван нов за науката вид, а за пет редки и един нов вид са получени оригинални ДНК секвенции от митохондриален участък на гена COI.

Получените резултати са **обобщени**, като авторът е дискутирал върху **изводи** от изследването и е структурирал десет оригинални **приноса**.

Като резултат от направеното изследване е описан един нов за науката таксон, съобщени са четири нови за страната вида, а за голям брой видове се дават нови находища за страната и за отделни геоморфоложки обособени територии. Видовете са характеризирани хорологично. Получените ДНК секвенции са представени като допълнителна характеристика на един нов и пет редки вида. Липсва принос върху анализа на методите за събиране.

Забележки и препоръки:

Частта задачи има нужда от ревизия, като при публикуване на резултатите задаването на хипотезите трябва да се обмисли добре. Това касае и допълване на литературния обзор и приносите, където липсва информация върху конкретни задачи.

Използваната остаряла класификация по хоротипи (наречена тук погрешно зоогеографски анализ) не носи съществена информация за характеризирани на фауната или изследване фауногенезиса на групата на територията на страната. Като пример може да се посочи безкритичното използване на припокриващи се комплекси и категории от различни комплекси. За пример Европейско-Медитеранския хоротип (Холарктичен комплекс) може да се припокрива с Медитеранския хоротип (Медитерански комплекс) и при липса на данни за произхода и/или евентуална експанзия/редукция на ареалите на определени таксони, те да бъдат погрешно класифицирани.

Заключение:

Резултатите от разработката доказват големия оригинален научен принос на дисертацията. Експертизата на докторант Яна Петрова по отношение на фаунистиката и таксономията на надсемейство Scarabaeoidea е извън всякакво съмнение, както по отношение на разглеждания тук труд, така и на основа свързаните с него публикации.

Имайки предвид качествата на разработената дисертация, оригиналните приноси на работата, експертизата на докторанта по темата и представените свързани публикации, убедено подкрепям присъждането на образователната и научна степен “доктор” по професионално направление 4.3. Биологически науки (Ентомология) на Яна Илиева Петрова.

11 март 2019

София

(Д. Чобанов)